

Karolina Wilczyńska

Odpowiedzialność proboszcza za niedopełnienie ciążących na nim zobowiązań przy zawieraniu małżeństwa konkordatowego

Artykuł dotyczy problematyki odpowiedzialności proboszcza za niedopełnienie ciążących na nim zobowiązań związanych z asystowaniem przy zawieraniu małżeństwa konkordatowego. W artykule zostały przedstawione czynności jakie spoczywają na proboszczu w trzech etapach zawierania małżeństwa: przed zawarciem małżeństwa, w trakcie zawierania małżeństwa i po zawarciu małżeństwa. Odpowiednio opisany został zakres odpowiedzialności proboszcza w związku z niedopełnieniem wymaganych prawem zobowiązań, co szczególnie widoczne jest w fazie po zawarciu małżeństwa. Autorka artykułu ukazała modyfikacje wprowadzone nowelizacją z 28.11.2014 r., w komparacji z poprzednim stanem prawnym. W artykule zaprezentowano również propozycje zmian, które ulepszyłyby obecną procedurę zawierania małżeństwa konkordatowego.

1. Wstęp

Następstwem zawarcia Konkordatu między Stolicą Apostolską a Rzeczpospolitą Polską, który wszedł w życie 25.4.1998 r.¹, było wprowadzenie do państwowego systemu prawnego instytucji małżeństwa wyznaniowego ze skutkami cywilnymi². Artykuł 10 Konkordatu, regulujący omawianą tematykę, zaczął obowiązywać od 15.11.1998 r.,

¹ Ustawa z 8.1.1998 r. o ratyfikacji Konkordatu między Stolicą Apostolską i Rzeczpospolitą Polską, Dz.U. Nr 12, poz. 42, dalej jako Konkordat.

² Artykuł 10 Konkordatu: „1. Od chwili zawarcia małżeństwo kanoniczne wywiera takie skutki, jakie pociąga za sobą zawarcie małżeństwa zgodnie z prawem polskim, jeżeli (1) między nupturientami nie istnieją przeszkody wynikające z prawa polskiego, (2) złożą oni przy zawieraniu małżeństwa zgodne oświadczenie woli dotyczące wywarcia takich skutków i (3) zawarcie małżeństwa zostało wpisane w aktach stanu cywilnego na wniosek przekazany Urzędowi Stanu Cywilnego w terminie pięciu dni od zawarcia małżeństwa; termin ten ulega przedłużeniu, jeżeli nie został dotrzymany z powodu siły wyższej, do czasu ustania tej przyczyny. 2. Przygotowanie do zawarcia małżeństwa kanonicznego obejmuje pouczenie nupturientów o nierozzerwalności małżeństwa kanonicznego oraz o przepisach prawa polskiego dotyczących skutków małżeństwa. 3. Orzekanie o ważności małżeństwa kanonicznego, a także w innych sprawach małżeńskich przewidzianych w prawie kanonicznym, należy do wyłącznej kompetencji władzy kościelnej. 4. Orzekanie w sprawach małżeńskich w zakresie skutków określonych w prawie polskim należy do wyłącznej kompetencji sądów państwowych. 5. Kwestia powiadamiania o orzeczeniach wskazanych w ustępach 3 i 4 może być przedmiotem postępowania określonego w artykule 27. 6. Celem wprowadzenia w życie niniejszego artykułu dokonane zostaną konieczne zmiany w prawie polskim”.

co było spowodowane koniecznością dostosowania prawa wewnętrznego państwa oraz Kościoła. Małżeństwo konkordatowe jako związek kobiety i mężczyzny, będących katolikami, zalicza się do tzw. spraw mieszanych (*res mixtae*), które podlegają zarówno porządkowi prawa państwowego, jak i kanonicznego. Regulowane są one głównie przez Kodeks Rodzinny i Opiekuńczy³ oraz Kodeks Prawa Kanonicznego z 1983 r.⁴ Racjonalnym i korzystnym rozwiązaniem było zatem uregulowanie tej materii w Konkordacie, jako kategorii wspólnej dla obu systemów prawnych. Norma art. 10 Konkordatu, regulująca sposób zawarcia małżeństwa konkordatowego, miała charakter *non self-executing*. Jak podaje A. Szadok-Bratuń: „art. 10 Konkordatu o charakterze przepisu ramowego, postulatywnego, z jednej strony wyznacza kierunek koniecznych zmian, z drugiej zaś – pozostawia ustawodawcy swobodę c o do sposobu ich wprowadzenia (uzupełniać przepisy czy zmieniać), termin obowiązywania (jednocześnie z wejściem w życie Konkordatu czy później), a także szczegółowego zakresu merytorycznego”⁵. W tych okolicznościach zaistniała konieczność nowelizacji aktów prawa dotyczących małżeństwa.

W dniu 24.7.1998 r. ogłoszona została ustawa o zmianie ustaw – Kodeks rodzinny i opiekuńczy, Kodeks postępowania cywilnego, Prawo o aktach stanu cywilnego, ustawy o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej oraz niektórych innych ustaw⁶. *Novum* było wzbogacenie k.r.o. o przepis regulujący możliwość zawarcia związku małżeńskiego przed duchownym, określanej jako wyznaniowa forma zawarcia małżeństwa cywilnego⁷. Z kolei w art. 15a ustawy z 17.5.1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego⁸, który został dodany nadmienioną nowelizacją, wskazano, że „małżeństwo zawarte w formie przewidzianej przez prawo kanoniczne wywiera takie skutki, jak małżeństwo zawarte przed kierownikiem urzędu stanu cywilnego, jeżeli zostały spełnione wymagania określone w kodeksie rodzinnym i opiekuńczym”. Regulacja prawna dotycząca

³ Ustawa z 25.2.1964 r. - Kodeks rodzinny i opiekuńczy, Dz.U. z 2017 poz. 682, dalej jako k.r.o.

⁴ Kodeks Iuris Canonici auctoritate Ioannis Paulii PP promulgatus, AAS 75 (1983) II, s. 1-317; Kodeks Prawa Kanonicznego, przekład polski zatwierdzony przez Konferencję Episkopatu, Poznań 1984 r., dalej jako KPK.

⁵ Zob. A. Szadok-Bratuń, *Procedura zawierania małżeństwa „konkordatowego” w kontekście polskiego prawa administracyjnego*, Wrocław 2013, s. 47.

⁶ Dz.U. Nr 117, poz. 757 ze zm.

⁷ Artykuł 2 § 2 k.r.o.: „Małżeństwo zostaje również zawarte, gdy mężczyzna i kobieta zawierający związek małżeński podlegający prawu wewnętrznemu kościoła albo innego związku wyznaniowego w obecności duchownego oświadczą wolę jednoczesnego zawarcia małżeństwa podlegającego prawu polskiemu i kierownik urzędu stanu cywilnego następnie sporządzi akt małżeństwa. Gdy zostaną spełnione powyższe przesłanki, małżeństwo uważa się za zawarte w chwili złożenia oświadczenia woli w obecności duchownego § 3. Przepis paragrafu poprzedzającego stosuje się, jeżeli ratyfikowana umowa międzynarodowa lub ustawa regulująca stosunki między państwem a kościołem albo innym związkiem wyznaniowym przewiduje możliwość wywołania przez związek małżeński podlegający prawu wewnętrznemu tego kościoła albo innego związku wyznaniowego takich skutków, jakie pociąga za sobą zawarcie małżeństwa przed kierownikiem urzędu stanu cywilnego”.

⁸ T.j.: Dz.U. z 2018 poz. 380, ze zm.

małżeństwa konkordatowego od roku 1998 r., nie licząc drobnych modyfikacji⁹, charakteryzowała się niezmiennością i stałością przepisów. Stan ten przerwała nowelizacja, która weszła w życie z dniem 1.3.2015 r.¹⁰ W jej zakres wchodziły nowe przepisy ustawy z 28.11.2014 r. - Prawo o aktach stanu cywilnego (p.a.s.c.)¹¹, nowelizacja ustawy z 25.2.1964 r. - Kodeks rodzinny i opiekuńczy (k.r.o.) oraz związane z nimi przepisy wykonawcze, w tym rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z 29.1.2015 r. w sprawie wzorów dokumentów wydawanych z zakresu rejestracji stanu cywilnego (rozp.)¹² oraz Obwieszczenie Ministra Spraw Wewnętrznych z 5.2.2015 r. w sprawie ogłoszenia wykazu stanowisk, których zajmowanie upoważnia do przyjmowania oświadczeń o wstąpieniu w związek małżeński oraz sporządzania zaświadczeń stanowiących podstawę sporządzenia aktu małżeństwa zawartego w sposób określony w art. 1 § 2 i 3 k.r.o. (obw.)¹³. Wprowadzone przez prawodawcę zmiany zostaną ukazane w komparycji ze stanem prawnym obowiązującym w latach 1998-2015.

Prawo wewnątrzkościelne również zostało dostosowane do postanowień Konkordatu. Konferencja Episkopatu Polski wydała skierowaną do duchownych Instrukcję dotyczącą małżeństwa konkordatowego z 22.10.1998 r.¹⁴ Kolejnym etapem wdrożenia wskazanych regulacji było uzgodnienie przez władze państwowe i przedstawicieli Kościoła podmiotów uprawnionych do procedowania przy zawieraniu małżeństw w formie wyznaniowej¹⁵. Na podstawie upoważnienia zawartego w art. 27 ust. 2 ustawy z 29.9.1986 r. - Prawo o aktach stanu cywilnego, Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji wydał obwieszczenie z wykazem uprawnionych duchownych¹⁶, znowelizowane wspomnianą ustawą z 28.11.2014 r. W odniesieniu do Kościoła katolickiego podmiotami upoważnionymi do przyjmowania

⁹ Artykuł 1 ustawy z 6.11.2008 r. o zmianach ustawy - Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 220, poz. 1431) - art. 8 § 3 - zmiana dotycząca nieuwzględniania dni wolnych od pracy przy obliczaniu pięciodniowego terminu na złożenie zaświadczenia przez proboszcza; Obwieszczenie MSWiA z 22.2.2008 r. (M.P. Nr 18, poz. 191) zawierające wykaz osób upoważnionych do sporządzenia zaświadczenia przekazywanego do USC; Zmiana ustawy z 23.11.2012 r. - Prawo pocztowe (Dz. U. poz. 1529 ze zm., w zakresie zmiany definicji operatora pocztowego) - w: A. Mezglewski, *Udział świadka urzędowego w procedurze zawarcia małżeństwa w formie wyznaniowej pod reżimem nowej ustawy o aktach stanu cywilnego*, „Przegląd Prawa Wyznaniowego”, t. 8 (2016), s. 96.

¹⁰ Dalej jako nowelizacja z 28.11.2014 r.

¹¹ Dz.U. z 2016 poz. 2064.

¹² Dz.U. poz. 194.

¹³ M.P. poz. 230.

¹⁴ Biuletyn Prasowy Katolickiej Agencji Informacyjnej, nr 90, z 13.11.1998 r., dalej jako Instrukcja KEP.

¹⁵ A. Tunia, *Uzgodnienia między związkami wyznaniowymi i władzami państwowymi dotyczące wykazu duchownych uprawnionych do procedowania przy zawieraniu małżeństw cywilnych w formie wyznaniowej*, [w:] *Bilateralizm w stosunkach państwo-kościelnych*, red. M. Bielecki, Lublin 2011, s. 173-182.

¹⁶ Obwieszczenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z 21.2.2008 r. w sprawie ogłoszenia wykazu stanowisk, których zajmowanie upoważnia do sporządzenia zaświadczenia stanowiącego podstawę sporządzenia aktu małżeństwa zawartego w sposób określony w art. 1 § 2 i 3 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego (M.P. 2008 nr 18 poz. 191).

oświadczeń o wstąpieniu w związek małżeński są: ordynariusz miejsca (biskup diecezjalny, administrator apostolski, administrator diecezji, wikariusz generalny, wikariusz biskupi), biskup polowy, proboszcz, administrator parafii, duchowny odpowiednio delegowany¹⁷. Wykaz podmiotów uprawnionych do sporządzania zaświadczeń stanowiących podstawę do sporządzania aktu małżeństwa jest natomiast prawie tożsamy z powyższym. Różni się jedynie zapisem dotyczącym ostatniego z wymienionych podmiotów, mianowicie: „wikariusz lub inny duchowny odpowiednio delegowany w zastępstwie proboszcza”.

Podmiotem, który najczęściej dokonuje omawianych czynności i odpowiada za nie jest w praktyce proboszcz. W tym przypadku pełni on rolę organu wyposażonego we władzę zwyczajną na mocy powierzonego mu urzędu przez biskupa diecezjalnego. Jego władza ma zasadniczo zakres terytorialny. Proboszcz, procedując przy zawieraniu małżeństwa wyznaniowego, „spełnia czynności zleczone mu przez prawo polskie, występując w charakterze podmiotu (organu) administrującego”¹⁸. Doprecyzowując, można stwierdzić, iż pełni on rolę świadka urzędowego do przyjmowania oświadczeń woli o jednoczesnym zawarciu małżeństwa cywilnego i wyznaniowego.

W świetle powyższego, zawarcie małżeństwa stanowi akt sformalizowany, wobec powyższego, na proboszczu - jako osobie uprawnionej do procedowania przy zawieraniu małżeństwa konkordatowego - ciąży szereg obowiązków, które wywołują skutki cywilnoprawne. Należy przy tym dostrzec różnicę między zawarciem małżeństwa wyznaniowego w warunkach zwyczajnych, a tym zawieraniem w niebezpieczeństwie śmierci.

W związku z charakterem czynności, do których jest zobowiązany proboszcz, podlega on odpowiedzialności w rozumieniu przepisów prawa państwowego.

2. Czynności poprzedzające zawarcie małżeństwa

Instrukcja KEP wskazuje, że nupturienci powinni zgłosić się do kancelarii parafialnej na trzy miesiące przed planowanym terminem zawarcia małżeństwa kanonicznego celem dopełnienia formalności zarówno wymaganych przez prawo kościelne, jak i związanych z uzyskaniem skutków cywilnych małżeństwa kanonicznego (n.11). Zakres obowiązków w fazie poprzedzającej zawarcie małżeństwa został znacznie zredukowany nowelizacją

¹⁷ Kanon 1108 § KPK odpowiednio wskazuje jako osoby duchowne: ordynariusza miejsca, proboszcza albo delegowany przez jednego z nich kapłan lub diakon.

¹⁸ W. Góralski, *Funkcje publiczne duchownego przy zawieraniu małżeństwa konkordatowego*, [w:] *Funkcje publiczne związków wyznaniowych. Materiały III Ogólnopolskiego Symposium Prawa Wyznaniowego (Kazimierz Dolny, 16-18 maja 2006)*, red. A. Mezglewski, Lublin 2007, s. 345.

z 28.11.2014 r. Do tego czasu pierwszym obowiązkiem proboszcza w zakresie zawarcia małżeństwa konkordatowego, na etapie poprzedzającym celebrację małżeństwa, było poinformowanie nupturientów o treści podstawowych przepisów prawa polskiego, dotyczących zawarcia małżeństwa i jego skutków¹⁹. Jak podaje A. Szadok-Bratuń, czynności te można było określić jako „jednostkowy akt czasoprzestrzenny skierowany do osób zamierzających zawrzeć małżeństwo cywilne w formie kanonicznej, unormowany przepisem zamieszczonym w art. 62a ustawy p.a.s.c.²⁰”. Jednak taki stan prawny budził wątpliwości w doktrynie. Według A. Tunia, czynność ta była zbyteczna. Po pierwsze, pouczenia w tym zakresie dokonywał kierownik Urzędu Stanu Cywilnego (art. 3 § 3 k.r.o.). Po drugie, duchowny nie zawsze precyzyjnie znał przepisy prawa państwowego²¹. Rozwiązaniem kompromisowe zaproponował wówczas J. Strzebińczyk, który wskazał, że czynności informacyjne powinny polegać na „przybliżeniu nupturientom problematyki odrębności małżeństw sakramentalnych i cywilnych, trybów zawierania tych ostatnich oraz konsekwencji ewentualnego poprzestania przez strony wyłącznie na zawarciu małżeństwa w jego wymiarze sakramentalnym. Jeśli uznać za prawidłowy zaprezentowany kierunek interpretacji zamierzeń prawodawcy, duchowny byłby zobligowany informować – w podanym zakresie – zainteresowanych zawarciem każdego związku wyznaniowego, nie tylko tego o podwójnym skutku”²². Prawo państwowe i prawo kanoniczne nie określają skutków braku udzielenia lub podania błędnej treści obowiązującego stanu prawnego. Jednym z pierwszych obowiązków proboszcza jest skierować nupturientów do kierownika USC w celu wydania zaświadczenia stwierdzającego brak okoliczności wyłączających zawarcie małżeństwa²³. Ustawa nowelizująca z 24.7.1998 r. oraz wspomniana Instrukcja KEP nakładają na proboszcza obowiązek ścisłej współpracy z kierownikiem USC w sprawach dotyczących zawierania małżeństwa konkordatowego²⁴.

Zgodnie z art. 4¹ k.r.o., osoby zamierzające zawrzeć małżeństwo otrzymują w USC zaświadczenie stwierdzające brak okoliczności wyłączających zawarcie małżeństwa oraz treść i datę złożonych oświadczeń co do nazwisk przyszłych małżonków i ich dzieci. Okres ważności

¹⁹ Artykuł 62a u.p.a.s.c.; art. 10 Konkordatu; nr 12 Instrukcji KEP z 22.10.1998 r.

²⁰ A. Szadok-Bratuń, op.cit., s. 236.

²¹ A. Mezglewski, A. Tunia, *Wyznaniowa forma zawarcia małżeństwa cywilnego*, Warszawa 2007, s. 157.

²² J. Strzebińczyk, *Zawarcie małżeństwa wyznaniowego podlegającego prawu polskiemu*, „Rejent” 1999, nr 4, s. 17.

²³ W nowelizacji przepisów, zaświadczenie stwierdzające brak okoliczności wyłączających zawarcie małżeństwa wydawane przez kierownika urzędu stanu cywilnego narzeczeni mogą uzyskać w dowolnym urzędzie w Polsce, niezależnie od zameldowania (art. 15 ust. 2 k.r.o.), nie muszą również w celu uzyskania tego zaświadczenia przedkładać odpisu aktu urodzenia (art. 76 ust. 1 p.a.s.c.).

²⁴ Por. J. Krukowski, *Polskie Prawo Wyznaniowe*, Warszawa 2014, s. 244.

omawianych dokumentów wynosi 6 miesięcy²⁵. Wraz z nowelizacją przepisów doszło do rozwiązania problemu praktycznego zastosowania wskazań zawartych w Instrukcji KEP z normami z k.r.o. Mianowicie w nr 13 Instrukcji KEP wskazuje się, że „proboszcz nie może załatwiać formalności związanych z zawarciem małżeństwa, jeżeli nie zostanie mu przedstawione ważne zaświadczenie kierownika urzędu stanu cywilnego”. Jednakże, jak zauważa A. Tunia, nr 11 Instrukcji KEP nakazuje stronom zgłosić się do kancelarii parafialnej na 3 miesiące przed planowaną datą zawarcia małżeństwa, przez co łączne zastosowanie wskazanych przepisów było do tej pory niemożliwe do wykonania²⁶.

Istotną zmianą omawianej nowelizacji jest zredukowanie liczby i modyfikacja zaświadczeń przekazywanych między parafią a USC. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z 29.1.2015 r. przewiduje dwa zaświadczenia na oddzielnych kartach papieru. Kierownik USC wydaje „swoje” zaświadczenie, które jest dwustronicowe, natomiast duchowny „swoje” zaświadczenie, na odrębnym formularzu. Wzory obu dokumentów dołączono do rozporządzenia (załączniki nr 26 i 27). W odpowiedzi na uwagi dotyczące nieprecyzyjności znowelizowanych przepisów, Departament Spraw Obywatelskich Ministerstwa Spraw Wewnętrznych wydał w dniu 11.3.2015 r. dokument wyjaśniający procedurę wydawania i przekazywania rzeczonych dokumentów²⁷. Wskazano w nim między innymi, że zaświadczenie stwierdzające brak okoliczności do zawarcia małżeństwa przekazywanego przez kierownika USC należy sporządzić w trzech egzemplarzach. Dwa egzemplarze są wydawane narzeczonym, z których jeden przeznaczony jest do zachowania w parafii zaślubin, zaś drugi „powraca” z zaświadczeniem proboszcza do USC. Trzeci egzemplarz pozostaje w dokumentacji prowadzonej w USC. Drugie zaświadczenie jest wydawane w celu stwierdzenia, że oświadczenia o wstąpieniu w związek małżeński zostały złożone w obecności proboszcza i jak pierwsze z omawianych zaświadczeń, jest wydawane narzeczonym przez Kierownika USC w trzech egzemplarzach. Formularze przekazywane są proboszczowi przez nupturientów. Pierwszy z nich pozostaje w parafii, drugi otrzymują nowożeńcy, zaś trzeci zostaje przekazany do USC w ciągu pięciu

²⁵Przed nowelizacją: art 4a k.r.o. - osoby zamierzające zawrzeć małżeństwo otrzymują w USC trzy egzemplarze zaświadczenia stwierdzającego brak okoliczności wyłączających zawarcie małżeństwa oraz treść i datę złożonych oświadczeń co do nazwisk przyszłych małżonków i ich dzieci. Na nupturientach spoczywał obowiązek przekazania zaświadczeń proboszczowi. Okres ich ważności wynosił 3 miesiące.

²⁶A. Mezglewski, A. Tunia, op.cit., s. 156-157.

²⁷DSO-ZP-6000-17/2015.

dni. Do ostatniego egzemplarza dołącza się zaświadczenie stwierdzające brak okoliczności do zawarcia małżeństwa.

W myśl art. 9 § 2 k.r.o., istnieje możliwość zawarcia małżeństwa konkordatowego, mimo nieprzedstawienia proboszczowi odpowiednich zaświadczeń sporządzonego przez kierownika USC. Jest to nadzwyczajna forma zawarcia małżeństwa, z której można skorzystać w razie bezpośredniego zagrożenia życia jednego z nupturientów – *in articulo mortis*²⁸. Regulacja w sposób bezpośredni i pośredni określa obowiązki spoczywające w takiej sytuacji na duchownym. Do pierwszej kategorii należy zaliczyć: przyjęcie zapewnień; przyjęcie dodatkowych oświadczeń woli jednoczesnego zawarcia małżeństwa podlegającego prawu polskiemu w trybie art. 10 Konkordatu oraz art. 1 § 2 i 3 k.r.o.; sporządzenie zaświadczenia stwierdzającego zawarcie małżeństwa; zawiadomienie kierownika USC o zawarciu małżeństwa. Z kolei do obowiązków wynikających z art. 9 § 2 k.r.o. należy zaliczyć: odmowę przyjęcia dodatkowych oświadczeń woli jednoczesnego zawarcia małżeństwa podlegającego prawu polskiemu; przyjęcie oświadczeń o nazwiskach. Na duchownym spoczywa wówczas obowiązek pouczenia nupturientów o przepisach państwowych dotyczących małżeństwa i jego skutków. Ponadto jest on zobowiązany przyjąć od nich oświadczenia o braku przeszkód do zawarcia małżeństwa. Ustawodawca nie określa wzoru dokumentu, na którym ma być ono złożone. W związku z tym zaleca się uwzględnienie zapewnień stron co do braku przeszkód w odręcznie sporządzonym protokole²⁹. Należy jednak zauważyć, iż Instrukcja KEP z 12.11.1998 r. w numerze 26 „uzupełnia” art. 9 § 2 k.r.o. o następujące zapisy: „a) Duchowny, obecny przy zawarciu takiego małżeństwa, winien sporządzić „Zaświadczenie o zawarciu małżeństwa” na str. 2 formularza, stanowiącego Załącznik nr 1 do niniejszej Instrukcji. b) „Zaświadczenie” winno być sporządzone zgodnie z nr 18 niniejszej Instrukcji, przy czym: — należy zaznaczyć, że małżeństwo zostało zawarte zgodnie z art. 9 § 2 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, — jeżeli przy zawieraniu małżeństwa był obecny duchowny, o którym mówi kan. 1116 § 2 KPK i kan. 832 § 2 KKKW, po imieniu i nazwisku duchownego, zamiast stanowiska podaje się formułę: duchowny”.

²⁸ Zgodnie z kan. 1116 § 1 KPK, małżeństwo zawarte w formie nadzwyczajnej ma miejsce gdy jest zawierane wobec dwóch świadków zwykłych, w niebezpieczeństwie śmierci lub gdy roztropnie się przewiduje, że brak dostępu do świadka kwalifikowanego będzie trwał przez miesiąc czasu. Zawarte w ten sposób małżeństwo nie zaistnieje na gruncie prawa cywilnego, z powodu braku wyrażenia woli wobec duchownego. Biorąc pod uwagę kan. 1116 § 2 KPK „gdyby był osiągalny inny kapłan lub diakon, który mógłby być obecny, powinien być poproszony”, wówczas takie małżeństwo może być zawarte zgodnie z art. 1 § 2 i 3 k.r.o. - J. Krajczyński, *Zawarcie małżeństwa konkordatowego w niebezpieczeństwie śmierci*, [w:] red. A. Mezglewski, *Funkcje publiczne związków wyznaniowych. Materiały III Ogólnopolskiego Sympozjum Prawa Wyznaniowego (Kazimierz Dolny, 16-18 maja 2006)*, Lublin 2007, s. 391-392.

²⁹ Ibidem, s. 394.

Forma zwyczajna zawarcia małżeństwa zakłada na etapie czynności przygotowawczych obowiązek przyjęcia przed kierownikiem USC deklaracji co do nazwisk małżonków i dzieci³⁰. Rodzi się pytanie, czy w przypadku zawarcia małżeństwa w formie nadzwyczajnej ta kompetencja przechodzi na proboszcza. Prawo nie reguluje tej kwestii. J. Krukowski wskazuje, że należy wówczas zastosować analogię legis odnośnie do art. 25 § 2 k.r.o. Ze względu na troskę o interesy nupturientów i ich dzieci proboszcz może odebrać oświadczenie przyszłych małżonków co do nazwisk³¹. J. Krajczyński zauważa, że taka interpretacja nakłada na proboszcza dodatkowy obowiązek szczegółowej znajomości przepisów prawa polskiego w zakresie ustalania nazwisk³². Po nowelizacji z 28.11.2014 r., która zdejmuje z proboszcza obowiązek pouczenia stron w zakresie prawa państwowego w trybie zwyczajnym, pojawia się pytanie co do zakresu czynności spoczywających na proboszczu w sytuacji odebrania oświadczeń woli w razie niebezpieczeństwa grożącego bezpośrednio życiu jednej ze stron.

3. Czynności związane z zawarciem małżeństwa

Podczas celebracji małżeństwa proboszcz pełni funkcję świadka kwalifikowanego³³. Małżeństwo konkordatowe zostaje zawarte na skutek złożenia przez strony dwóch oświadczeń wobec duchownego oraz dwóch świadków. Pierwsze dotyczy zawarcia małżeństwa kanonicznego, drugie wywarcia skutków cywilnych³⁴. Należy zauważyć, że „te dwa oświadczenia woli w istocie są elementami jednego oświadczenia woli, które w konsekwencji prowadzi do powstania stosunku prawnego (zawarcie małżeństwa)”³⁵. Celem zaistnienia zgody małżeńskiej muszą one zostać uzewnętrznione oraz złożone w bezpośrednim związku czasowym.

Niespełnienie powyższych warunków nie skutkuje ważnością małżeństwa na gruncie prawa cywilnego, co wyraźnie wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z 3.3.2004 r., uznając, że „Fakt zawarcia małżeństwa wyznaniowego zarejestrowano w księdze zaślubionych Parafii Rzymskokatolickiej św. Mikołaja w H. za nr 44/2001. Zawierając ten związek nie złożyli oni

³⁰ Artykuł 3 § 3 k.r.o.

³¹ J. Krukowski, *Polskie prawo...*, s. 246.

³² J. Krajczyński, op.cit., s. 396.

³³ Kanon 1108 § 1: „Tylko te małżeństwa są ważne, które zostają zawarte wobec asystującego miejscowego ordynariusza albo proboszcza, albo wobec kapłana lub diakona delegowanego przez jednego z nich; a także wobec dwóch świadków, według zasad wyrażonych w następujących kanonach i z uwzględnieniem wyjątków, o których w kann. 144, 1112, § 1, 1116 i 1127, § 2-3. § 2. Za asystującego przy zawieraniu małżeństwa uważa się tylko tego, kto jest obecny i pyta nowożeńców, czy wyrażają zgodę i przyjmuje ją w imieniu Kościoła”.

³⁴ J. Krukowski, *Kościół i Państwo. Podstawy relacji prawnych*, Lublin 2000, s. 335.

³⁵ A. Mezglewski, H. Misztal, P. Stanisławski, *Prawo wyznaniowe*, Warszawa 2008, s. 152.

w obecności duchownego oświadczenia woli jednoczesnego zawarcia małżeństwa podlegającego prawu polskiemu i nie został również sporządzony przez kierownika Urzędu Stanu Cywilnego w H. akt małżeństwa, gdyż nie wpłynęło do tego Urzędu zaświadczenie, o którym mowa w art. 8 § 2 k.r.o. Skoro zatem nie zostały spełnione przesłanki określone w art. 1 § 2 k.r.o., warunkujące skuteczność małżeństwa kanonicznego na płaszczyźnie prawa polskiego, powództwo oparte na art. 189 k.p.c. o ustalenie istnienia <<małżeństwa konkordatowego>> nie może być uwzględnione³⁶.

Nupturienti składają oświadczenie woli w określonej przez prawo kanoniczne formie. Forma zwyczajna polega na wyrażeniu przez przyszłych małżonków zgodnych oświadczeń woli wobec świadka kwalifikowanego i dwóch świadków zwykłych. Z kolei do wywołania skutków cywilnych małżeństwa zawartego w formie nadzwyczajnej wystarczy obecność duchownego³⁷. Zgodnie z art. 8 § 2 k.r.o. celem wywołania skutków cywilnych zawartego małżeństwa wymagane jest złożenie przez strony oświadczeń woli w formie pisemnej. Dokument ten ma charakter zaświadczenia, na które składają się następujące elementy konstytutywne: potwierdzenie zawarcia małżeństwa cywilnego i kanonicznego; podpis duchownego, małżonków i pełnoletnich świadków oraz data zawarcia małżeństwa. Kwestie formalne dotyczące sporządzania zaświadczenia o zawarciu małżeństwa reguluje rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z 26.10.1998 r. w sprawie szczegółowych zasad sporządzania aktów stanu cywilnego, sposobu prowadzenia ksiąg stanu cywilnego, ich kontroli, przechowywania i zabezpieczenia oraz wzorów aktów stanu cywilnego, ich odpisów, zaświadczeń i protokołów z nowelizacją, która weszła w życie w dniu 1.3.2015 r.³⁸ oraz Instrukcja KEP z 22.10.1998 r. Wymagane zaświadczenie znajduje się na dokumencie przekazanym przez kierownika USC stwierdzającym, że oświadczenia o wstąpieniu w związek małżeński zostały złożone w obecności duchownego. Powinno być ono sporządzone w trzech egzemplarzach (dla kierownika USC, małżonków, parafii)³⁹. Treść zaświadczenia ma na celu potwierdzenie złożenia przez nupturientów oświadczeń woli w myśl art. 1 § 2 k.r.o. oraz zawarcie małżeństwa podlegającego prawu kanonicznemu wobec asystującego proboszcza⁴⁰.

³⁶ Sygn. akt III CK 346/02, LEX.

³⁷ Por. J. Krukowski, *Polskie prawo...*, s. 249.

³⁸ Dz.U. z 1998 r. nr 136, poz. 884 ze zm.

³⁹ § 3 Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z 26.10.1998 r.; art. 18 Instrukcji KEP z 22.10.1998 r.

⁴⁰ A. Mezglewski, A. Tunia, op.cit., s. 174.

4. Czynności następujące po zawarciu małżeństwa

Ostatnim i zarazem najważniejszym obowiązkiem spoczywającym na proboszczu jest przekazanie omówionych zaświadczeń do USC miejsca zawarcia małżeństwa konkordatowego. Przedmiotem przekazania do USC jest zaświadczenie o oświadczeniu woli o zawarciu małżeństwa podlegającego prawu polskiemu przy jednoczesnym zawarciu małżeństwa kanonicznego oraz zaświadczenie stwierdzające brak okoliczności wyłączających zawarcie małżeństwa. Zaświadczenia te stanowią podstawę sporządzenia aktu małżeństwa przez kierownika USC. Proboszcz jest zobowiązany do dokonania tej czynności w ciągu pięciu dni od zawarcia małżeństwa⁴¹. Jest to termin zawity, co oznacza, że nie może być przedłużony. Przy obliczaniu terminu odlicza się dni ustawowo wolne od pracy. Przyczyną usprawiedliwiającą brak złożenia zaświadczeń we wskazanym terminie jest siła wyższa, czyli zdarzenie, którego nie można było przewidzieć i mu się oprzeć⁴². Pojęcie siły wyższej nie ma definicji legalnej, może być zatem różnorodnie interpretowane. W doktrynie jako przykłady siły wyższej wymienia się zaburzenia życia społecznego, w tym: wojny, zamieszki, epidemie, śnieżyce, katastrofy ekologiczne, powodzie, pożary⁴³. Spoza katalogu czynników o charakterze zewnętrznym, niektórzy autorzy wskazują też na ciężką chorobę⁴⁴. W takiej sytuacji bieg terminu ulega zawieszeniu do czasu ustania przyczyny⁴⁵. Na wypadek powzięcia wątpliwości przez kierownika USC co do zaistnienia siły wyżej, może on przeprowadzić postępowanie wyjaśniające na podstawie art. 22 p.a.s.c. Należy przy tym zauważyć, iż sporządzenie aktu małżeństwa przy uchybionym terminie złożenia zaświadczeń może skutkować wytoczeniem powództwa o ustalenie nieistnienia małżeństwa⁴⁶.

Właściwym miejscowo do złożenia zaświadczeń jest USC zawarcia małżeństwa. Ustawodawca państwowy określa dwa sposoby przekazania zaświadczeń, bezpośrednio i za pośrednictwem poczty⁴⁷. Forma bezpośrednia zakłada stawiennictwo osobiste proboszcza lub wydelegowanego przez niego posłańca w USC. W myśl art. 8 § 3 k.r.o., jeśli proboszcz wybrał drugą możliwość, zawiadomienie powinno być wysłane w formie listu poleconego.

⁴¹ Artykuł 10 ust. 1 pkt 3 Konkordat; art. 8 § 3 k.r.o.; nr 20 Instrukcji KEP z 22.10.1998 r.

⁴² <http://www.gazetaprawna.pl/encyklopedia/prawo,hasla,345402,sila-wyzsza.html>, aktualne na dzień [dostęp dnia: 27.2.2018 r].

⁴³ A. Marszałek, *Siła Wyższa czy niedbalstwo*, „Prawo i Życie”, X (2000), s. 40.

⁴⁴ P. Kuglarz, F. Zoll, *Małżeństwo konkordatowe*, Kraków 1994, s. 57-58.

⁴⁵ Artykuł 8 § 3 k.r.o.

⁴⁶ Artykuł 2 k.r.o.

⁴⁷ Artykuł 8 § 3 k.r.o.; art. 61a u.p.a.s.c.; nr 20 Instrukcji KEP z 22.10.1998 r.

Wówczas decydująca jest data stempla pocztowego. Zaleca się, aby „zachować potwierdzenie odbioru bądź dowód nadania przesyłki poleconej. Może to być potrzebne w razie zaginięcia przesyłki”⁴⁸.

Przepisy dotyczące postępowania duchownego co do przekazania zaświadczeń o zawarciu małżeństwa w sytuacji zwyczajnej należy stosować odpowiednio w odniesieniu do zawarcia małżeństwa w niebezpieczeństwie śmierci⁴⁹.

5. Odpowiedzialność proboszcza za niedopełnienie ciążyących na nim zobowiązań

Po spełnieniu przez proboszcza przedstawionych wymagań kierownik USC sporządza akt małżeństwa, który wywołuje skutki cywilnoprawne od dnia jego zawarcia. Niedopełnienie konkretnych czynności może skutkować niezaimowaniem małżeństwa cywilnego. Uchybienia mogą polegać na niesporządzeniu, nieterminowym przekazaniu lub nieprzekazaniu zaświadczeń o których mowa powyżej⁵⁰. Po pierwsze, brak sporządzenia zaświadczeń skutkuje niemożliwością rejestracji małżeństwa cywilnego. Po drugie, niezbędne jest złożenie podpisu duchownego na zaświadczeniach. Brak podpisu proboszcza pod oświadczeniem stron jest podstawą odmowy sporządzenia aktu małżeństwa. Brak podpisów nupturientów i świadków nie obciąża odpowiedzialnością proboszcza, gdyż „dopilnowanie” dopełnienia przez niego tych czynności ma jedynie charakter niejako wspomagający⁵¹.

Najczęściej spotykanym w praktyce zaniedbaniem jest niezachowanie terminu przekazania zaświadczeń do USC. W takiej sytuacji kierownik USC odmawia sporządzenia aktu małżeństwa. Odpowiedzialność proboszcza ma tu charakter warunkowy, bowiem kierownik USC, powiadamiając strony o zaistniałej sytuacji, poucza je o możliwości sporządzenia aktu małżeństwa z ich wniosku. Wówczas nie zaistnieje szkoda po stronie nupturientów. Dopiero brak pouczenia przez kierownika USC, skutkujący obowiązkiem ponownego zawarcia małżeństwa, rodzi odpowiedzialność odszkodowawczą⁵².

Najcięższe uchybienie stanowi nieprzekazanie zaświadczenia do USC. Jak wskazują A. Mezglewski i A. Tunia, „rozmiar szkody, jaka może wyniknąć z tego rodzaju uchybienia, jest wprost nie do przewidzenia, zaś skutki tego uchybienia mogą generować się

⁴⁸ J. Krukowski, *Polskie prawo...*, s. 256.

⁴⁹ Artykuł 9 § 2 k.r.o.

⁵⁰ A. Mezglewski, A. Tunia, op.cit., s. 207.

⁵¹ T. Smoczyński, *Odpowiedzialność odszkodowawcza duchownego z powodu naruszenia prawa przy zawieraniu małżeństwa*, „Ruch prawniczy, socjologiczny i naukowy” 2 (2002), s. 168.

⁵² A. Mezglewski, A. Tunia, op.cit., s. 207-208.

i uwidocznic nawet po wielu latach”⁵³. Przykładowo do niepowetowanej szkody może dojść po śmierci jednej ze stron. W takiej sytuacji żyjący małżonek nie jest uprawniony do dziedziczenia ustawowego.

Przykładem jest tu wyrok Sądu Okręgowego w Toruniu z 28.2.2018 r.⁵⁴ Sąd orzekł w sprawie powództwa wytoczonego przez kobietę, która po śmierci męża dowiedziała się, że zawarty przez nią związek małżeński nie wywarł skutków cywilnych, co było następstwem nieprzekazania w terminie wymaganego prawem zaświadczenia do miejscowego USC. Pozwaną w sprawie była parafia, która broniła się brakiem przedstawienia przez narzeczonych zaświadczenia stwierdzającego brak okoliczności wyłączających zawarcie małżeństwa. Uwzględniając powództwo w części i zasądzając na rzecz powódki kwotę 115.049,97 zł z ustawowymi odsetkami za zwłokę i za opóźnienie, sąd wyjaśnił, że „W grę może wejść także odpowiedzialność za duchownego, któremu powierzono uczestniczenie przy zawarciu małżeństwa. W takim wypadku podstawę odpowiedzialności stanowił będzie art. 430 k.c. W tym wypadku odpowiedzialność parafii jest solidarna ze wspomnianym duchownym (Kodeks rodzinny i opiekuńczy, Art. 8 SPP T. 11 red. Smyczyński 2014, wyd. 2)”⁵⁵. W uzasadnieniu wyroku sąd wskazał na niedbalstwo duchownego polegające na niepoinformowaniu powódki o obowiązku okazania rzeczzonego zaświadczenia oraz nieprzekazania przez duchownego do USC oświadczeń stron o wstąpieniu w związek małżeński.

Wyrządzenie szkody przez proboszcza skutkuje powstaniem odpowiedzialności deliktowej. W takiej sytuacji odpowiada on za szkodę z tytułu czynu niedozwolonego na zasadzie winy⁵⁶. Jak wskazuje T. Smyczyński, „trudno byłoby wskazywać na odpowiedzialność kontraktową, skoro ustawowe obowiązki duchownego określone zarówno w Konkordacie, jak i w Kodeksie rodzinnym i opiekuńczym oraz w prawie o aktach stanu cywilnego nie wynikają ze stosunku zobowiązaniowego, którego duchowny byłby stroną”⁵⁷. Podstawą odpowiedzialności deliktowej jest art. 415 k.c.⁵⁸, stanowiący, że zobowiązany do naprawienia szkody wyrządzonej drugiemu na zasadzie winy jest ten, kto ją wyrządził. Prawo cywilne wyróżnia dwa rodzaje winy: winę umyślną i winę nieumyślną, tzw. niedbalstwo⁵⁹. W sytuacji dotyczącej uchybień dokonanych przez proboszcza zasadniczo

⁵³ Ibidem, s. 208.

⁵⁴ Sygn. akt I C 2206/12, LEX

⁵⁵ Uzasadnienie wyroku sygn. akt I C 2206/12, LEX

⁵⁶ T. Smyczyński, op.cit., s. 170.

⁵⁷ Ibidem.

⁵⁸ Ustawa z 23.4.1964 r. - Kodeks cywilny, t.j.Dz.U.2017 poz. 459, dalej jako: k.c.

⁵⁹ Z. Radwański, A. Olejniczak, op.cit., s. 200.

będzie mowa o winie nieumyślnej, której istotą jest niedołożenie wymaganej staranności. Zachowanie podmiotu, który wyrządził szkodę, jest badane na podstawie art. 355 § 1 k.c.⁶⁰, będącym miernikiem staranności wymaganej w stosunkach danego rodzaju.

Celem przypisania proboszczowi winy należy wykazać ziszczenie się przesłanek odpowiedzialności odszkodowawczej (art. 415 k.c.). Pierwszą z nich stanowi szkoda definiowana w doktrynie jako „wszelkie uszczerbki w dobrach lub interesach prawnie chronionych, których poszkodowany doznał wbrew swojej woli”⁶¹. Szkoda może mieć charakter majątkowy⁶² i niemajątkowy⁶³. T. Smyczyński tytułem przykładu wymienia poniesienie kosztów tzw. uzupełniającego zawarcia małżeństwa w USC czy rozstrój zdrowia nupturientki będącej w ciąży, wskutek powzięcia wiadomości o niezachowaniu formalności przez proboszcza⁶⁴. Druga przesłanka polega na zaistnieniu zdarzenia, z którym łączy się obowiązek naprawienia szkody. Zdarzenie to może przybrać postać działania lub zaniechania. Ostatnią z przesłanek jest wykazanie związku przyczynowego między zdarzeniem a wyrządzoną szkodą. Zastosowanie ma tu teoria adekwatnego związku przyczynowego, która zakłada odpowiedzialność jedynie za normalne następstwa zachowania, z którego wynikła szkoda⁶⁵. W celu ustalenia tych następstw należy posłużyć się testem warunku koniecznego (*sine qua non*), który ma na celu ustalenie czy szkoda powstałaby, gdyby nie zaistniało dane zdarzenie⁶⁶.

Adresatem roszczenia odszkodowawczego jest proboszcz. Odpowiada on za uchybienia swoje, jak i duchownego, którego delegował do asystowania przy zawarciu małżeństwa⁶⁷. Biorąc pod uwagę strukturę osoby prawnej, jaką jest parafia, należy rozważyć jej odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną przez reprezentujący ją organ. Na podstawie art. 416 k.c. osoba prawna jest obowiązana do naprawienia szkody wyrządzonej z winy jej organu. Parafia odpowiada tu na zasadzie ryzyka, co reguluje art. 430 k.c.⁶⁸.

⁶⁰ Artykuł 355. § 1: „Dłużnik obowiązany jest do staranności ogólnie wymaganej w stosunkach danego rodzaju (należyta staranność)”.

⁶¹ Z. Radwański, A. Olejniczak, *Zobowiązania. Część ogólna*, Warszawa 2009, s. 90.

⁶² Szkoda o charakterze majątkowym polega na zmniejszeniu majątku poszkodowanego (*damnum emergens*) oraz utraceniu korzyści (*lucrum cessans*). Może dotyczyć osoby lub majątku poszkodowanego. Sposobem naprawienia szkody majątkowej jest odszkodowanie: Ibidem, s. 91.

⁶³ Szkoda o charakterze niemajątkowym dotyka bezpośrednio poszkodowanego, określana jest mianem krzywdy. Suma pieniężna na jej złagodzenie nosi miano zadośćuczynienia, Ibidem.

⁶⁴ T. Smyczyński, op.cit., s. 172.

⁶⁵ Artykuł 361 § 1 k.c.

⁶⁶ Z. Radwański, A. Olejniczak, op.cit., s. 88.

⁶⁷ T. Smyczyński, op.cit., s. 174.

⁶⁸ Artykuł 430 k.c.: „Kto na własny rachunek powierza wykonanie czynności osobie, która przy wykonywaniu tej czynności podlega jego kierownictwu i ma obowiązek stosować się do jego wskazówek, ten jest odpowiedzialny za szkodę wyrządzoną z winy tej osoby przy wykonywaniu powierzonej jej czynności”.

A. Mezglewski i A. Tunia rozważają również możliwość zastosowania wobec proboszcza art. 417 § 1 k.c. Norma ta reguluje odpowiedzialność wskutek wykonywania władzy publicznej. Jej zakresem objęte są czynności charakterystyczne dla organów administracji publicznej, ale niekoniecznie przez nie wykonywane⁶⁹. W tym świetle czynność proboszcza może być uznana za mającą charakter administracyjny. W. Góralski zauważa jednak, że proboszcz występuje tu w charakterze podmiotu prawa prywatnego, któremu ustawodawca państwowy zleca funkcje sfery administracyjnoprawnej. Postawienie proboszcza w takiej pozycji nie czyni z niego organu administracji publicznej⁷⁰. W związku z przypisaniem odpowiedzialności odszkodowawczej obowiązek naprawienia szkody ciąży na podmiocie sprawczym. Można go wypełnić przez przywrócenie do stanu poprzedniego (*restitutio*) lub zapłatę odszkodowania (*compensatio*). Co do zasady, wybór sposobu naprawienia szkody należy do poszkodowanego⁷¹.

6. Wnioski

Jednym z najważniejszych osiągnięć zawarcia Konkordatu między Stolicą Apostolską a Rzeczpospolitą Polską było uporządkowanie tzw. *res mixtae*. Nadrzędną spośród tych spraw wydaje się być możliwość zawarcia małżeństwa wyznaniowego ze skutkami cywilnymi. Rozwiązania prawne, które wprowadzono w 1998 r., nie były znacznie nowelizowane, aż do 28.11.2014 r. Prawie dwudziestoletni „zastój” w ustawodawstwie dotyczącym materii zawierania małżeństwa konkordatowego ocenić należy negatywnie, zwłaszcza w świetle postulatów nowelizacji ze strony przedstawicieli doktryny. Ustawa zmieniająca, która weszła w życie z dniem 1.3.2015 r., ma w istocie charakter czysto techniczny. Głównym jej celem jest wprowadzenie zmian dotyczących formularzy przekazywanych między parafią a USC. Nie wprowadza stanowi zatem odpowiedzi na postulaty wysuwane przez doktrynę. W dalszym ciągu istnieje zatem potrzeba uchwalenia przepisów dotyczących zawarcia małżeństwa konkordatowego *in articulo mortis*. Brak regulacji wyjaśniającej czynności, jakich powinien dokonać proboszcz asystujący przy takiej formie zawarcia małżeństwa, rodzi wątpliwości natury interpretacyjnej i zarzut niedoprecyzowania przepisów niższego rzędu. W konsekwencji, w obecnym stanie prawnym, trudno określić odpowiedzialność proboszcza za niedopełnienie ciążących na nim zobowiązań przy zawieraniu małżeństwa wyznaniowego

⁶⁹ A. Mezglewski, A. Tunia, op.cit., s. 214.

⁷⁰ W. Góralski, op.cit., s. 348.

⁷¹ Artykuł 363 k.c.

ze skutkami cywilnymi w sytuacji wskazanej przez art. 9 § 2 k.r.o. Temat ten budzi wiele kontrowersji, nawet w przypadku małżeństwa zawieranego w formie zwyczajnej. Najlepszym rozwiązaniem wydaje się tu przyjęcie cywilistycznej teorii organu, w której proboszcz występuje w roli organu parafii. Jednak w sytuacji małżeństwa zawieranego w przypadku niebezpieczeństwa śmierci mamy do czynienia z brakiem konkretyzacji czynności ciążyących na proboszczu jako organie. Skutkuje to trudnościami w próbie określenia kręgu zobowiązań niedokonanych lub naruszonych przez rzeczony podmiot. Omawiana nowelizacja nie ułatwia tego zadania umniejszając obowiązki proboszcza dotyczące znajomości prawa państwowego. Mając na uwadze powyższe ustawodawca powinien uszczegółwić obowiązujące przepisy poprzez wydanie aktów wykonawczych do art. 9 § 2 k.r.o.

The accountability of parish priest for not meeting obligation regarding a concordat marriage

Summary

This article concerns parish priests accountability for not meeting concordat marriage obligations. This paper depicts actions resting in parish priests hands. Three stages of the process are recognized here: before getting a concordat marriage, during concordat marriage ceremony and after a concordat marriage. Detailed parish priests scope of responsibility was described in case of failure to comply with those, which is particularly a case after a concordat marriage. Author of the article described amendments of the Law from 28.11.2014 in comparison with former legal status. The final part of the publication contains suggestions of changes in order to improve the process of getting a concordat marriage.

Karolina Wilczyńska

Absolwentka prawa na Wydziale Prawa i Administracji UKSW, doktorantka na Wydziale Prawa Kanonicznego UKSW. Adwokat Sądu Kościelnego w Radomiu oraz specjalista do spraw prawnych w zakresie obsługi prawnej przedsiębiorstw.